

Förhandlingarna leddes till en början av fru tredje vice talmannen.

§ 1 Den ekonomiska politiken m. m. (forts.)

Fortsattes överläggningen om finansutskottets betänkande nr 25 och skatteutskottets betänkande nr 34.

Herr KRISTIANSSON (c):

Fru talman! Den här ekonomiska debatten har haft sina förövningar genom storvulna uttalanden från regeringshåll, ganska livligt kommenterade i pressen. Uttalandena har närmast gått ut på att Sverige är ett bra land med god ekonomi, som oppositionen nu är i full färd med att fördärva. Vi har haft en hög sysselsättning, och vi har hållit prisstegringarna och inflationen på lägre nivå än genomsnittet av jämförbara länder, har det sagts. Dagens övningar skulle även vara avgörande för om den nuvarande regeringen fortsättningsvis skall administrera det här landet.

När man hör dessa stora ord och läser den till utskottsbetänkandet fogade socialdemokratiska reservationen, och ännu mer när man hört dagens debatt, kan man inte underlåta att fråga sig: Var det då barnfamiljerna som skulle rädda landets ekonomi, var det företagarna eller ytterst de anställda inom näringslivet i det inre stödområdet som skulle göra det? Det finns liksom ingen rimlig proportion i den debatten. Dessamma kan man även säga om debatten här i dag, såsom den förts framför allt från statsministerns sida. Även om det kan tyckas vanvördigt att uttrycka mig så, dristar jag mig faktiskt att om statsministerns temperamentsfulla tal säga som den som klippte suggan, att det var mycket väsen och litet ull.

I vad gäller de angrepp som riktades mot oppositionen, framför allt mot centern, kan man väl säga – även om man inte där blir svaret skyldig – att uttalandena i fråga om vår hållning beträffande utlandsupplåningen närmast var en förolämpning, om nu statsministern hade läst utskotts- betänkandet. Redan Salig Dumbom visste på sin tid att ju mer man lånade, desto mer satte man sig i skuld.

För att nu fortsätta debatten i det kortsiktiga perspektivet, som jag tycker alltför mycket dominerar den ekonomiska politiken och debatten kring densamma – finansministern brukar ju oftast föra en runt-hörnet- debatt – så är det möjligt att köpkraften och därmed också efterfrågan på varor blir stor, i varje fall under de närmaste månaderna. De nominella

Fredagen den
30 maj 1975

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

löneökningarna har nämligen varit stora, större än någonsin hittills i vårt land.

Låt mig då först säga att i det sammanhanget är det köpkraftspåslag som sker via höjt barnbidrag för sista kvartalet i år och en reducerad arbetsgivaravgift i inre stödområdet något mycket marginellt. Det kan inte ha någon avgörande betydelse totalt sett. Insatt i sammanhanget torde man kunna säga beträffande barnbidraget att det endast i någon mån mildrar den ökade levnadskostnadsfördyring som vi, enligt propositionen, själva ordnat till sedan finansplanen lades fram vid årets början och som naturligtvis drabbar barnfamiljerna särskilt hårt.

Jag har inte på något sätt initierat tidigareläggningen av höjningen av barnbidraget. Men sedan man fick veta hur stor löneökningen blev, tycker jag faktiskt att den tidigarelagda höjningen av barnbidraget har ett större berättigande, därför att löneökningarna i sig driver fram en kostnadsökning som slår särskilt hårt i de stora barnfamiljerna.

Beträffande sänkningen av arbetsgivaravgiften i det inre stödområdet finns säkert också fullgoda skäl för denna lättnad, inte minst efter årets avtalsuppgörelse. Den skall därtill inte träda i kraft förrän den 1 januari 1976. Det kan också sägas om denna åtgärd att den betyder inte något direkt köpkraftspåslag som riktar sig mot konsumtionen. Man skulle snarare kunna säga att det är ett stöd åt investeringssidan, och det kan ju rimligen inte förstöra samhällsekonomin.

Vad sedan gäller löneutvecklingen och avtalsuppgörelsen som ju släppte loss de stora pengarna – enligt riksbankschefen alldeles för mycket – lär det inte vara någonting som oppositionen rår för. När regeringen hoppat in och låtit den offentliga sektorn bli löneledande är det bara att konstatera att regeringen medvetet låtit inflationen rulla vidare i ännu hastigare takt.

Jag har tidigare påtalat det felaktiga i att den offentliga sektorn görs löneledande. Det måste vara fel i alla lägen men naturligtvis alldeles särskilt i ett läge där risk faktiskt finns för både ökad inflation och sysselsättningssvårigheter. Också de socialdemokratiska reservanterna har berört löneutvecklingens inflationistiska inverkan, men man hoppas där att en dämpad världsmarknadsutveckling skall neutralisera densamma. Sådana förhoppningar kan man naturligtvis ha men självfallet inte samtidigt som man hoppas på goda konjunkturen utomlands som en stimulans för den svenska ekonomin.

Sammanfattningsvis vill jag säga beträffande det här avsnittet att det finns åtskilligt av hemmalagade spänningsmoment i den svenska ekonomin. Man kan härleda dem från löneutvecklingen, från skatterna och även från andra områden i samhällsekonomin. Det är i och för sig ingenting nytt. Att utfallet i år blivit särskilt stort är naturligtvis i hög grad en ackumulerad effekt av en tidigare lättsinnig politik. Man kan, om man så vill, säga att vi har levt över tillgångarna. Och ansvaret för detta kan ju rimligen inte ett regeringsparti med en finansminister som snart skall 30-årsjublera – låt vara inte som finansminister men som

statsråd – skyffla över på oppositionen, i varje fall inte om man vill göra gällande att man lett utvecklingen i det här landet.

Jag sade inledningsvis att vi alldeles för mycket har varit fångade i det korta perspektivet. Vad jag här sade om ackumulerad politik ger i hög grad anledning att blicka framåt. Vad som då är oroande och som finansministern också anger som oroande – det temat har i någon mån varit genomgående i debatten här i dag – är den för vår del negativa utvecklingen av handelsbalansen trots att vi har haft goda exportkonjunkturer för våra stora exportartiklar malm och trä.

Vid en mer långsiktig bedömning av den här frågan finns det egentligen ingen anledning att falla i gräl om mer kortsiktiga åtgärder av typ barnbidrag, förändringar i momsuttag etc., inte heller om vad oppositionen föreslår beträffande arbetsgivaravgiften. De åtgärderna kan synas felaktiga från vissa utgångspunkter men tidsmässigt rätt inpassade kan de ändå vara riktiga – riktiga därför att det är verkningfulla åtgärder i ett led att hålla sysselsättningen uppe i en temporär konjunktursvacka. Det är i ett sådant läge som vi från centern har rekommenderat dem. På sikt löser dock inte de här åtgärderna vare sig interna eller externa balansproblem, det vill jag gärna understryka.

Här finns egentligen bara två vägar. Den ena är att dämpa efterfrågan och likaså kraven på samhället. Den andra är att producera mer och effektivare. Strängt taget är det väl bara den senare som är gångbar i ett land som vårt. I båda fallen krävs prestationer av oss som enskilda individer, det skall vi göra klart för oss. Men naturligtvis är den ekonomiska politik som förs avgörande för den enskildes prestationsmöjligheter. Mot denna bakgrund, främst med tanke på den externa balansen, är näringslivets utveckling av helt avgörande betydelse. Också socialdemokraterna säger detta, framför allt vid högtidliga tillfällen. Men de har också gjort det i finansplanen, vilket i och för sig är glädjande. Politik och vardagsresonemang går emellertid inte alltid ihop med de storstilade manifestationerna.

Det senaste året har sysselsättningen varit god. Antalet sysselsatta under första kvartalet i år var 115 000 fler än under motsvarande tid förra året, trots att sysselsättningen även då var relativt god. Av denna ökning svarade emellertid den offentliga sektorn för hela 60 000 och industrin för endast 40 000. Vi har från centern åtskilliga gånger – väl medvetna om att det inom den offentliga sektorn görs både nyttiga och nödvändiga arbetsinsatser – påtalat nödvändigheten av en balanserad utveckling mellan dessa sektorer. Främst med tanke på det externa balansförhållandet finns anledning att ånyo understryka detta. Ingenting kan ändra det förhållandet att det är exportindustrin, den importkonkurrerande hemmamarknadsindustrin och jordbruket som här spelar den avgörande rollen.

Jag har tidigare i mitt anförande sagt att inom de ramar som finns och de ekonomiska förutsättningar som skapas av politikerna har den enskildes prestation och insatser en avgörande betydelse. Individen, som enskild eller i kollektiv, är en del i samhället och inte en part gentemot

det. Vi skall således som individer inte bara kräva av samhället utan också själva göra insatser. Omvänt gäller för politikerna att inte bara ställa ut löften – i varje fall inte utan att först ha överblickat konsekvenserna. Reformen är bra men de skall betalas, och de dyraste av alla reformer är de som man inte behöver anvisa medel för, eftersom de skall betalas indirekt genom lägre produktionskapacitet.

Vad jag konkret syftar på är de mycket avancerade diskussioner som i ganska vida kretsar förs om en kraftig reduktion av arbetstiden, ökning av semestern etc. Jag förstår över huvud taget inte vare sig bud eller överbud här, i varje fall inte på den politiska sidan, eftersom självfallet inget parti kan ställa ut några växlar som inte i sista ändan får lösas av medborgarna själva. På det här området är det väldigt viktigt – inte minst mot bakgrund av den ekonomiska situation som vi befinner oss i – att det görs en fullständig analys av verkningarna totalt sett och för alla grupper innan det här smörgåsbordet dukas fram.

Det finns i annat fall mycket stora risker för att ojämlikheten ökar och att de som minst behöver arbetstidsförkortning får den först, eftersom motståndet här oftast är minst och några konkurrensförhållanden inte föreligger. Jag tänker då på den offentliga sektorn, som naturligtvis blir utsatt för en väldig press att vara ledande även på detta område. Det är ju också frestande för välbetalda grupper att byta lönesförhöjning mot ökad fritid som inte beskatta – ett sätt att bakvägen korrigera skattetrycket till men för de grupper som bäst behöver både skattelindring och arbetstidsförkortning.

Här krävs – det vill jag till slut säga, fru talman – en absolut återhållsamhet från statens och över huvud taget den offentliga sektorns sida intill dess de samhällsekonomiska förutsättningarna för arbetstidsförkortningen föreligger för alla. I annat fall blir resultatet att de grupper som bäst behöver den varken får den eller har råd att ta den.

Herr PETERSSON i Malmö (s):

Fru talman! Jag hade tänkt börja mitt anförande med att tala till min gode vän och bankkamrat Sigfrid Löfgren. Jag hoppas att han sitter på sitt rum så att vi så småningom kan få till stånd en dialog. När jag lyssnade på broder Sigfrid på förmiddagen lät han något beklämd – eller möjligen klämd. Det blev sannolikt litet trångt i högerburen när även herr Löfgren ryckte in.

Men det var inte det jag ville kommentera, utan närmast vad han sade om att det borde finnas sammanhang och konsekvens i politiken. Åtskilliga i den "talrika" åhörarskaran här tillhör finansutskottet, och vi har i gott minne den långa föreläsning som Sigfrid Löfgren gav oss om riskerna med de höga lönelysten. Vi har faktiskt ända sedan budgetpropositionen diskuterades inom utskottet i januari haft långa diskussioner, både formellt och informellt, om vad som skulle komma att hända. Ovissheten om den ekonomiska utvecklingen har varit stor. Vi har alla delat känslan av osäkerhet och pratat mycket om detta. På en

punkt har vi emellertid varit alldeles överens – att det var nödvändigt med en snabb uppgörelse på avtalsmarknaden för att kunna få överblick över utvecklingen. Om det har enstämmighet rått.

Om herr Kristiansson tänker efter tror jag att han inser att den aktivitet som regeringen visade på avtalsmarknaden var en logisk följd av det av finansutskottet accepterade komplexet med skattesänkningar och löneökningar. Mot den bakgrunden gick det inte att ligga stilla från statens sida. Herr Kristiansson säger att det är galet att staten skall vara löneledande och att uppgörelsen har hamnat för högt. Men om man, herr Kristiansson, på de andra områdena hade stannat på samma nivå där statstjänaruppgörelsen ligger hade avtalsrörelsen varit betydligt lugnare än den vi nu noterar. Men detta är en parentes. Det intressanta är konsekvenserna.

Herr Löfgren varnade för de risker som är förknippade med de höga lönepåslagen. I den borgerliga reservationen står det att avtalsuppgörelsen hamnat ca 2–3 % för högt jämfört med vad som förutspåddes i budgetpropositionen. Jag tror att det t. o. m. är för lågt beräknat och att det slutliga resultatet kommer att ligga ännu ett par procent högre.

Jag kan mycket väl förstå den oro som herr Löfgren och även andra har känt och känner. Det föresvävade aldrig ett ögonblick herr Helén att utvecklingen inte skulle bli så nattsvart som man förutspådde. Ponera att det skulle inträffa som har skett exempelvis med Industriförbundets förutsägelser om denna vår. Enligt Industriförbundet i höstas skulle vi vara inne i en djup depression i mars-april. Ponera alltså att svartmålingarna slår fel och vi inte får någon märkbar dopplning. Då finns det säkert anledning att vara bekymrad.

Slutsatsen av herr Löfgrens resonemang borde rimligen ha blivit – nu talar jag inte bara om herr Löfgren utan om alla dem som skrev ihop sig med honom – att vi efter dessa kraftiga lönepåslag och mot bakgrund av obalansen i utrikeshandeln bör föra en stram politik för att minska riskerna under den överblickbara perioden. Men den slutsatsen drog man inte. I stället går man nu ut med förslag till direkta stimulansåtgärder, som skall komma redan i höst. Det bedömer jag som allt annat än sammanhang och konsekvens i politiken.

Vad är det som inträffar just nu? Det råder en efterfrågan i landet – utifrån kommande och inifrån – som gör att arbetsmarknadssituationen är typisk för en högkonjunktur. Efterfrågan räcker i dag till för att hålla den högsta sysselsättning som vi någonsin har haft i vårt land. Ovanpå detta kommer nu i juni bortemot ett par miljarder kronor i direkt köpkraft utslussade till svenska folket. Jag skulle dessutom tro att ovanligt mycket av detta tillskott kommer att konsumeras beroende på den profil som löneuppgörelsen hade med en markerad satsning på de lågavlönade, vilket sannerligen leder till en stor konsumtionsbenägenhet.

Man skulle kanske ha varit en smula försiktig med att börja tala om stimulanser. Man kunde ha gjort som vi föreslog, nämligen väntat till i höst innan man bestämde sig. Sanningen att säga – och där håller jag

med herr Kristiansson – har 140 milj. kr. till barnbidrag sista kvartalet, sett mot de två miljarder som jag nämnt och ytterligare någon miljard i köpkraft som kommer genom lönerna, ingen som helst konjunkturpolitisk betydelse. Vi är sams på den punkten, herr Kristiansson och jag. Men det löjlga i skrivningen är att ert motiv för att höja barnbidragen är konjunkturpolitiskt.

Får jag här ta upp en annan sak. Jag lyssnade på förmiddagen till herr Bohman, som förde ett mycket besynnerligt resonemang. Med utgångspunkt i en löneökning på 15 %, en prisökning på 9 % och med några utvikinigar utomlands säger han, att när man till slut summerar vid årsskiftet kommer det att visa sig att de löneanställda har förlorat 1 % av sin reella lön. Jag tycker att detta resonemang är ovärdigt herr Bohmans intellektuella kapacitet. Det är litet av en förolämpning mot oss som lyssnade på honom. Vad herr Bohman försöker säga är visserligen väldigt förledande men gravt osant.

Vad är det som händer? Jag börjar med det retroaktiva lönelöft. Jag håller mig till de 15 procent brutto som herr Bohman har talat om men som torde bli omkring 9–10 % netto på den del på inkomsten som finns kvar efter skatt. Då har herr Bohman rätt i att det går jämt upp om vi får en prisökning på 9–10 % vid årsskiftet. Men vad händer just nu?

Om jag får halva min årslön ökad med 10 % och prisökningen i dag är bara 3 %, så innebär det att 6 av de 10 procenten är en möjlighet till reell förbättring av min köpkraft. Drar jag sedan fram kurvan till årets slut och då diskonterar de återstående 6 procenten prisökningar på resten av året, så torde årsgenomsnittet i reallönelöft för löntagarna ligga vid 4 à 5 %. Det är mer än produktionsökningen – O. K., det är det, men det finns utrymme därför att på det här viset lyckas löntagarna ta åt sig en liten del av det de rimligen borde haft med av 1973 och 1974 års stora företagavinsten.

Sedan går det jämnt upp vid årsskiftet, men då kommer ju ett nytt avtal där pengarna faller ut från den 1 januari. Även om vid årets slut 1976 prisökningar och löneökningar tar ut varandra, så kommer löntagarna att under året få en reell lyftning av sin köpkraft.

Det andra jag vill ta upp av de ting som de borgerliga föreslagit är sänkningen av arbetsgivaravgiften i stödområdet som nu utmålas såsom en särdeles förträfflig sak ur sysselsättningssynpunkt. Vilka kommer att få de pengarna? Jo, självfallet de största arbetsgivarna i området. De största arbetsgivarna finns inom skogsindustrin, och de behöver sannerligen, om de vill göra någonting i inre stödområdet, inte tillskott av pengar. För pengar har skogindustrin i dag, men om ni kunde ge dem litet vilja till att göra någonting, då kunde det hända något. LKAB får också en ordentlig slant. Staten, som bygger kraftverk, får pengar. De skogsägande jordbrukarna, som haft goda virkespriser, får ett hyggligt belopp. Företag som förmodligen i mycket liten utsträckning kommer att använda de här pengarna för att ge mera jobb blir i stort sett de

som kommer att få de 200 miljonerna. Kommunerna kommer också att få en del. Men effekten ur stimulanssynpunkt för att ge jobb kommer inte att bli särdeles stor, det törs jag nästan garantera.

Då kommer jag tillbaka till min vän Löfgren igen. Hans ömmande om det inre stödområdet tycker jag är väldigt sött faktiskt, men tänk om herr Löfgren skulle ta och fundera på vår egen hemtrakts problem. Vi är från samma valkrets, och vi brukar inte här prata lokalpolitik från Skåne, men jag skall göra det i det här speciella sammanhanget. Det är möjligt, herr Löfgren, att om vi får den doppling i ekonomin som herr Löfgrens partiledare talade om, så kommer måhända Malmö och södra Skåne att drabbas hårdare än skogslänen. De stora industriföretagen i Norrland ligger i dag med en likviditet som gör dem mindre sårbara.

Jag vill påminna om att under de senaste åren har herr Löfgren och jag fått se 25 000 personer flytta från vår stad. Vi kanske också skall börja säga: Vi flytt' int'! Varför skall inte en malmöbo kunna bo kvar i sin stad? Vi hade under åren 1972 och 1973 en arbetslöshet enbart i Malmö kommun som var att jämföra med arbetslösheten i skogslänen. Antag, herr Löfgren, att vi skulle få samma situation igen. Förra gången var det ungdomarna som drabbades värst. Nu har ni ett program, sade herr Helén. All right, de arbetslösa ungdomarna i Malmö får ett program av folkpartiet, men LKAB och skogsbolagen får 200 miljoner eller en bra bit av 200 miljoner.

Jag ber om ursäkt, fru talman, för att jag anfört det här lokala exemplet, men det kan belysa hur besvärligt det är när man genom att använda felaktiga metoder får ett mönster som inte passar och gör av med pengar som kunde behövas bättre i ett annat fall. Och jag skulle mera principiellt faktiskt vilja ifrågasätta om inte detta med stödområden har överlevt sin tid. Vi har det inre stödområdet och det yttre stödområdet, och så har vi hela den del av landet som är utanför stödområdet. Nu kryper visserligen stödområdet sakta men säkert söderut, och får vi hålla på i tio år så ligger hela Sverige i det yttre stödområdet. Då faller min oro bort, men jag undrar om man inte borde börja på att tänka i andra termer.

Vi har områden i Skåne, framför allt i sydost, där situationen är precis lika prekär som i de svartaste områdena i det inre stödområdet. Det skall inte tolkas så att de områden i Norrland som verkligen är hårt prövade skulle tillgodoses på ett sämre sätt än hittills. Men det finns ju ingen anledning att det expansiva Luleå skall ligga i ett speciellt stödområde och det stackars fattiga Simrishamn skall ligga utanför stödområdet.

Jag vet att det här är en sak som måste ses långsiktigt, men jag har velat ställa problemet i belysning av ett förslag som vi i dag har att ta ställning till.

Jag ber, fru talman, att få instämma i herr Ekströms yrkande – det täcker även mitt.

Fredagen den
30 maj 1975

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Herr KRISTIANSSON (c) kort genmäle:

Fru talman! Bara några ord med anledning av herr Petterssons i Malmö resonemang om statens inbrott i avtalsrörelsen.

Jag tog närmast upp den saken i mitt anförande som ett principiellt resonemang, och jag hoppas ändå att herr Pettersson ger mig rätt i att det måste vara felaktigt att den offentliga sektorn skall vara löneledande. Det är nu andra gången på relativt kort tid som detta inträffar, och båda gångerna har det skett inför en konjunkturavmattning. Vi ser i varje fall risken för en konjunkturavmattning denna gång också, och framför allt i ett sådant läge kan det inte vara riktigt, om vårt näringsliv skall kunna konkurrera på världsmarknaden, att den offentliga sektorn är löneledande.

Herr Pettersson säger att man från statens sida inte kunde ligga stilla. Ja, jag vet inte – det får väl skaffas mera bevis för det påståendet.

Vad det sedan gäller barnbidragen, så erkänner ju herr Pettersson att de 140 miljonerna är ett mycket, mycket marginellt köpkraftspåslag, precis som jag sade. Det var ju intressant att få höra det i detta skede av debatten. Tidigare, när statsministern och finansministern var inne i diskussionen var ju beloppet alldeles avgörande för svensk ekonomi.

Kritiken sattes nu in på motiveringarna. Ja, är det inte ganska ofruktbart egentligen att börja föra debatten på det området? Jag sade, och jag säger det än en gång, att sedan löneökningarna blev så stora att de förmodligen kör upp priserna i ännu högre grad än vad man förutsatte, så är faktiskt barnbidraget ännu mer motiverat än om lönerna hade stannat på en lägre nivå ur fördelningspolitiska synpunkter. Jag tycker ändå inte att det kan vara något fel om man når en kombinationseffekt här.

Jag skall inte gå närmare in på frågan om förhållandena inom det inre stödområdet. Jag tror att varken herr Pettersson eller jag är närmare insatta i förhållandena där. Jag har emellertid den uppfattningen att det i varje fall kan vara mer motiverat att sänka arbetsgivaravgiften där än i Malmö.

Herr LÖFGREN (fp) kort genmäle:

Fru talman! Det kanske kan vara förklarligt att jag, efter att ha följt denna debatt under en lång dag, har missat en liten stund av herr Petterssons i Malmö anförande och att jag därför inte till alla delar kan bemöta det han anförde i början.

Herr Pettersson vet mycket väl att det är föga fruktbart att nu efteråt göra en analys av vad som hade uppnåtts i en lönerörelse, om regeringen i tillräckligt god tid hade insett vikten av att använda sig av ett forum för samråd före en löneuppgörelse som kunnat ge löntagarna en samhällsekonomiskt rimlig reallöneförbättring men som samtidigt inte hade inneburit så kraftigt inflationsdrivande prisökningar som denna lönerörelse nu kommer att ge.

Herr Pettersson vet mycket väl vilka olika resonemang jag har fört under en längre tid. Jag beklagar bara att regeringen inte har varit till-

räckligt intresserad av att verkligen försöka finna nya vägar för att nå samhällsekonomiskt rättigare resultat av lönerörelser. Det är därför jag nu har strävat efter att till en kommande lönerörelse få till stånd ett mer varaktigt skattesystem och sådana samförståndslösningar att man för framtiden kan undvika i varje fall en del av de nackdelar som vi utan tvivel kommer att få med anledning av den senaste löneuppgörelsen.

Herr Pettersson talar om problem som uppstår i Malmö på grund av att folk flyttar ut därifrån. Man tjänar sina pengar i Malmö men betalar sin skatt på andra orter. Det är givetvis ingen konjunkturpolitisk företeelse, utan det är en helt annan sak. Jag kan nämna att jag just i dag har hört i radio att staden New York håller på att göra konkurs på grund av just samma fenomen. Man står där nu inför nödvändigheten att avskeda ungefär 7 500 av de 30 000 poliser man har. Det är bara ett tecken på att det kan finnas problem av helt annan art än dem som vi diskuterar här i dag. Sett ur den synpunkten tror jag att det kan vara riktigt att inte blanda in frågan om det inre stödområdet i det sammanhanget.

Herr PETTERSSON i Malmö (s) kort genmäle:

Fru talman! Det går väl inte att generellt säga att stat och kommun inte skall vara eller skall vara löneledande, herr Kristiansson. Det må bedömas i varje situation för sig. Numera är löneavtalen betydligt mer komplicerade än tidigare. Man förhandlar exempelvis inte i statsverket, och inte heller på andra håll, enbart om löner utan även om sociala förmåner. På den punkten tror jag det är rimligt att bedöma det så, från stat och kommun och från personalorganisationer, att stat och kommun kan vara i vid mening löneledande. Jag tror dessutom inte, herr Kristiansson, att det – mot bakgrund av de fakta vi nu känner – finns någon anledning att vara orolig för att vår till synes dyra uppgörelse skall ha försämrat vår situation på världsmarknaden i konkurrenshänseende. Så är dess bättre inte fallet.

Vad sedan gäller det marginella värdet ur stimulanssynpunkt av barnbidragshöjningen vidgår jag det. Om man hävdar att 140 miljoner, mot bakgrunden av nettolönelyftet på 3 miljarder kronor, skulle ha någon konjunkturstimulerande effekt röjer man bara sin okunskap om vad man sysslar med. Och det är bara det det gäller, herr Kristiansson.

Initiativet till att stimulera konjunkturen genom höjning av barnbidraget kommer från finansutskottet. Socialutskottet, som haft att sakbedöma denna fråga, sade att vi inte nu skall använda pengarna till stöd åt barnfamiljerna på detta sätt. Det finns bättre vägar att stödja barnfamiljerna än att ge pengar åt alla sådana. Den frågan skall alltså prövas i socialutskottet. Blanda inte ihop dessa två ting, herr Kristiansson!

Det var roligt att se herr Löfgren i kammaren. Välkommen hit! Jag skall inte ta upp någon lång debatt utan skall bara ställa en enda fråga. Om det blir en lågkonjunktur som drabbar storstädernas ungdomar myck-

et hårt, och jag berättar för ungdomarna i Malmö att herr Löfgren gav pengar till arbetsgivarna i Norrland, som har gott om kapital, medan ungdomarna får ett program – vad kommer herr Löfgren då att ge ungdomarna som svar på deras frågor?

Herr KRISTIANSSON (c) kort genmäle:

Fru talman! Jag bestrider inte att staten skall vara en föredömlig arbetsgivare. Det är väl i och för sig något av en självklarhet. Men ifrån detta till att staten skall vara löneledande är det ett ganska långt steg. Det är dock inte bara fråga om löner utan också om kostnadskrävande förbättringar av sociala förmåner. Det är ju ändå staten som har det slutliga samhällsansvaret. Om man erkänner allas lika rätt till samma standard i vårt land, bör man också vara fullt på det klara med huruvida man kan tilldela alla människor den standard som man beslutar sig för att införa inom en viss sektor. Det gäller dessutom en sektor, som i många avseenden ligger ganska väl till vid jämförelser inkomstmässigt och även socialt.

Herr LÖFGREN (fp) kort genmäle:

Fru talman! Herr Pettersson i Malmö frågar vad vi kommer att svara ungdomarna om det blir svåra tider nere i Malmö, så att de inte kan få sysselsättning. Jag kommer att svara att vi i Hagauppgårelsen med socialdemokraterna gjort upp om en begäran från finansutskottet om utarbetande av en beredskapsplan, där vi också skall ta hänsyn till de problem som uppstår på grund av arbetslöshet bland ungdom. Dessutom vill jag framhålla att det, om herr Petterssons parti vill följa de rekommendationer som folkpartiet framfört, kommer att skapas en sysselsättningsgaranti för ungdomarna, och det är något annat än att diskutera effekten av 2 % arbetsgivaravgift i det inre stödområdet.

Herr PETTERSSON i Malmö (s) kort genmäle:

Fru talman! Herr Kristiansson kanske inte lyssnade på mig. Han försökte nämligen inge åhörarna föreställningen att det var den kostsamma uppgårelsen för statstjänstemännen som gjorde att övriga uppgårelser blev så dyra. Låt oss vara överens, herr Kristiansson, om att statstjänaruppgårelsen i jämförelse med de andra uppgårelserna icke är dyrast. Snarare skulle jag anta att den är något billigare än de flesta andra uppgårelser, beroende på personalkategoriernas struktur. Det är med andra ord inte statstjänaruppgårelsen som har varit löneledande, men den ledde till att stiltjen på arbetsmarknaden bröts, så att vi fick en uppgårelse som gör det möjligt att i dag överblicka den ekonomiska utvecklingen.

Herr Löfgren gav så småningom beskedet att man har en plan – det är vad ungdomarna i Malmö får. Arbetsgivarna i Norrland får pengar.

Fru tredje vice talmannen anmälde att herrar Kristiansson och Löfgren anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

Herr SÖDERSTRÖM (m):

Fru talman! Herr Arne Pettersson i Malmö gjorde sig enligt min uppfattning skyldig till ett fult påhopp på Gösta Bohman, som inte är närvarande i kammaren och alltså inte kan försvara sig. Herr Pettersson påstod att Gösta Bohman for med osanning, och jag tycker inte att det bör få stå helt oemotsagt.

Gösta Bohman for inte med osanning, herr Pettersson, utan han anförde enkel matematik i samband med det resonemang han förde om marginalskatternas effekter vid löneökningar. Det påstående han gjorde – och det var närmast tilltaget i underkant – var att en vanlig löntagare får betala noga räknat 64 kr. per hundralapp han får i löneökning. För han 15 % i löneökning, tar marginalskatten bort 9 av dessa 15 %, och kvar står 6 %. Är det samtidigt en prisstegring på 9 %, så blir det ett minus på 3 %. Det tror jag ingen vill förneka.

Det är inte heller sant att man får löneökningen i början av året medan prisstegringen kommer i slutet av året. Alla konsumenter torde veta att prisökningarna är orsaken till lönekraven. Först stiger priserna, så höjs lönerna och sedan ökar skatten – det är den onda cirkel vi brukar hamna i. Detta om detta.

Fru talman! När finansministern i januari i år lade fram finansplanen hade man väntat sig, att den skulle innehålla många varningens ord på grund av det instabila läge som rådde runt omkring i vår värld. Praktiskt taget alla internationella bedömningar samt de som gjorts av vår svenska expertis hade markanta negativa inslag, vilka finansdepartementet borde ha tagit hänsyn till.

Men vad vi fick läsa var i stället, för att citera Veckans Affärer: "Rosa dagdrömmar – i vissa stycken nästan bisarr optimism i bedömningen." Man fick ett intryck av att vi skulle komma ur den internationella konjunkturedgången utan att alls påverkas. Svensk ekonomi skulle, liksom ett godståg, rulla fram av bara farten tills den internationella konjunkturuppgången började tjäna som draglok.

I finansdebatten i mars klargjordes från moderaternas sida att finansministerns skönmålning och slutsatser var helt otroliga. Motsatsen var desto mera trolig – vi kommer den här gången att få känna av lågkonjunkturen ganska ordentligt. 1976 kommer att bli ett besvärligt år, och de första tecknen kommer sannolikt att visa sig under sista kvartalet.

Sedan finansplanen skrevs har det gått några månader, och nu har vi fått den reviderade finansplanen. En genomläsning av den kommer mig att börja undra om det är samme författare som står bakom verket. Underlagsmaterialet har kraftigt friserats nedåt och torde nu ligga betydligt närmare verkligheten än förut. Nu konstaterar finansministern att utvecklingen "under början av 1975, som karakteriserades av fortsatt nedgång i konjunkturen, tyder på att effekterna av omläggningen i den ekonomiska politiken dröjt längre än vad man ursprungligen haft anledning att räkna med". Om herr Sträng i någon mån tagit råd exempelvis av vad moderaterna sade redan förra hösten, så hade kanske effekterna

Nr 98

Fredagen den
30 maj 1975

---

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Fredagen den
30 maj 1975

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

varit större än de nu blivit.

Att, som herr Sträng säger, den internationella utvecklingen blivit dystrare än han haft anledning att räkna med i finansplanen beror bara på att herr Sträng inte velat lyssna på vad all expertis sagt.

Nu räknar även herr Sträng med försvagning av sjöfartsnettot och försämring av turistnettot och förutser att underskottet i bytesbalansen skall öka med ungefär 1 000 milj. kr. till 5 400 milj. kr. Det är dessutom mycket osäkra siffror, och bara små förskjutningar kan komma underskottet att rasa kraftigt i väg.

För att klara av de närmaste angelägna behoven har staten tvingats till en omfattande upplåning utomlands, samtidigt som även andra sektorer i Sverige har tvingats ut på den marknaden. En lösning av problemen på den här vägen är dock bara möjlig på mycket kort sikt. I ett något längre perspektiv är det enda tänkbara att snabbt återställa jämvikten i våra utrikesbetalningar. Det nuvarande förhållandet är liktydigt med att vi i dagsläget lever över våra tillgångar och finansierar detta genom att låna från utlandet.

Den utländska upplåningen betyder desutom att vi – utöver vad som behövs för att finansiera kvarvarande underskott i bytesbalansen – får en snabbt växande börda i form av räntor och amorteringar av storleksordningen 2 000 milj. kr. om året.

Finansministern anger riktlinjerna för hur vi skall komma ur detta ekorrhjul som vi hamnat i – genom att vi måste prioritera de produktiva investeringarna och exporten på bekostnad av konsumtionen. Samtidigt medger han att detta kommer att ställa oss inför mycket svåra avvägningsproblem. Att så är fallet ger en fortsatt läsning av finansplanen många bevis för.

Herr Sträng konstaterar att vi – speciellt för det närmaste budgetåret – står inför extra kraftiga utgiftsökningar beroende på kostnadskrävande reformer, beslutade förra året och i år. Som exempel nämns folkpensionerna och stödet till barnfamiljerna, vilka sekundärt bidragit till att räntekostnaderna för den statliga upplåningen vuxit extra snabbt. En titt på tabell 8 på s. 31 i finansplanen ger en tydlig bild av att de s. k. produktiva investeringarna hittills intagit en mycket blygsam plats i totalbilden. Den naturliga frågan till herr Sträng blir nu var han skall gå fram med rödpennan och vilka reformområden det är som i fortsättningen kommer att få lämna plats till de produktiva investeringarna och till exportfrämjande åtgärder. För jag antar att det inte bara är ord som saknar täckning utan att det är realistiskt att tro att orden även skall åtföljas av handling.

Under en hearing i finansutskottet ställde jag frågor till företrädare för finansdepartementet om hur det hela skall förverkligas, men tyvärr kunde jag inte få något klagörande svar, endast att "vi måste göra det, och vi måste också klara av det, för annars kommer vår omvärld att tvinga oss till det".

Översatt till klartext vill jag tolka svaret så att den överbudspolitik

som förts i alltför många år nu måste ändras radikalt till en mera realistisk politik, där man även tar stor hänsyn till vilka inkomster man har och så försöker dra in på utgifterna så att inte gapet däremellan blir för stort.

Det talas nu mycket om den fina beredskap som vi har. Enligt uppgift har den aldrig varit så god och så omfattande som nu för att möta en nedgång i konjunkturen. Det låter bra – frågan är bara om vi har möjlighet att använda den vid rätt tidpunkt och med rätta medel.

Finansministern konstaterar också att avtalsuppgårelsen har en avgörande betydelse för prisutvecklingen under 1975 och 1976. Vi vet resultatet, och vi kan befara svåra påverkningar på olika områden – inte minst för vår export. Sedan börjar ropan på ökad omfattning av barnomsorgen i form av utbyggnad att göra sig mer hörda. Det är kostnadskrävande investeringar det gäller, och de kan tyvärr inte räknas in bland de produktiva.

Vi får räkna med att arbetsmarknadsläget snabbt kan förändras till det sämre, vilket medför ökade krav på improduktiva investeringar. De planer till produktiva arbeten, som nu görs upp hos AMS och andra myndigheter, omfattar mest ökad statlig satsning på anläggningsarbeten, statlig byggnation, maskinbeställningar för SJ och försvaret, förrådsanläggningar för det ekonomiska försvaret, polishus, kulturbyggnader m. m. Alla dessa områden ställer således stora krav på ökade resurser, vilket i sin tur medför att andra områden måste få mindre, och då går ekvationen inte ihop.

Men herr Sträng är trosvis och säger att "de nya uppgifter om ökande sysselsättning och minskande arbetslöshet som kommit fram sedan dess" – dvs. sedan finansplanen lades fram i januari – "samt de bedömningar om utvecklingen som nu kan göras, leder fortfarande till slutsatsen, att några allmänna åtgärder för att stimulera sysselsättningen f. n. varken är nödvändiga eller lämpliga". Herr Strängs tilltro till sin egen förmåga att ensam göra den absolut rätta bedömningen har inga inslag av mindervärdeskomplex. Ej heller anser han att det skall tas någon hänsyn till vad expertisen säger, trots att den i det här fallet är ovanligt enig.

Men man behöver bara fortsätta att läsa den reviderade finansplanen för att bli helt klar över att vi kommer att få det mycket svårt framöver. Det räcker med att återge herr Strängs egna uttalanden, som där återfinns. Låt mig göra några citat:

"Budgetunderskottet för året väntas bli väsentligen större än för året innan."

"De samhällsekonomiska utvecklingstendenserna på längre sikt ter sig f. n. så pass oklara, att en framskrivning" – av inkomst- och utgiftspolitikerna inom en fyraårsperiod – "får tillmätas ett begränsat värde."

En jämförelse med BNP vad gäller det statliga budgetunderskottet – vilket framgår av tabell 10 på s. 33 – visar att underskottet, från att ha legat på ca 1,5–3 % förr, kommer att ligga på ca 4–4,5 % framöver. Detta faktum kommer enligt herr Sträng att "medföra svärbemästrade problem för kapitalmarknad och kreditpolitik".

Herr Sträng säger vidare: "Man måste hysa farhågor för möjligheterna att bereda utrymme för det statliga upplåningsbehovet och samtidigt kunna tillgodose andra angelägna behov."

"Vi får räkna med en längre tillväxt av BNP, vilket innebär, att den fortsatta utbyggnaden av samhällsservicen och takten i standardstegringen får gå i långsammare takt."

"Det är uppenbart att den nuvarande utvecklingen inger bekymmer och illustrerar allvaret i den ekonomiska situation vi nu överblickar."

Fru talman! Tydligt är, som jag ser det, att politikern Sträng även underkänner experten Sträng. På annat sätt kan hans slutsatser om den ekonomiska politiken inte förklaras. Nu har de borgerliga partierna insett hur allvarligt läget är och även tagit konsekvenserna därav. Det framgick redan av de partimotioner som väcktes i anledning av kompletteringspropositionen. Många förslag har lagts fram och behandlats i finansutskottet, och resultatet har blivit ett gemensamt borgerligt majoritetsbetänkande med reservationer från socialdemokraterna och vänsterpartiet kommunisterna.

Detta betänkande har redan blivit föremål för en ingående debatt, och vilka riktlinjer som till slut kommer att få riksdagens majoritet beror helt på vilken lottsedel som dras i det avgörande ögonblicket. Man kan beklaga att för landet så viktiga frågor skall avgöras med lottens hjälp – speciellt som fru Fortuna många gånger kan vara ganska nyckfull.

Men jag tror, oavsett utgången vid voteringen, att det är av stor betydelse att vi dock har den situationen, att de bägge blocken står mot varandra i sin syn på den ekonomiska politiken. Det är betydelsefullt inte minst ur den synpunkten att man kan hoppas, att denna naturliga blockbildning skall finnas även i fortsättningen, när de principiellt stora frågorna skall avgöras i höst och nästa vår.

Fru talman! Jag har inget annat yrkande än bifall till utskottets förslag.

Herr PETTERSSON i Malmö (s) kort genmäle:

Fru talman! Jag gjorde ett fullt påhopp på herr Bohman, som inte var närvarande, sade herr Söderström. Det måste vara en underlig debattteknik som skall tillämpas i fortsättningen, om man inte får tala om de frånvarande, med tanke på att närvaron inte är så förfärligt hög i kammaren. När jag började mitt anförande var vi tre stycken.

Det här var egentligen lustigt, därför att efter mitt "fula påhopp" på herr Bohman, som herr Söderström inte på något sätt i sak försökte vederlägga, sätter han i gång att ge vår högt värderade finansminister omgång på omgång. Nu tror jag inte att det är så farligt, därför att finansministern är ganska stadig på fötterna och tål den kritiken oavsett han är närvarande eller ej.

Jag skall, fru talman, inte gå in på räkneexemplen, därför att de finns i protokollet och är riktiga. Om herr Söderström läser dem så sparar vi in den tid som det tar att lära herr Söderström den rätta räkningen.

Herr SÖDERSTRÖM (m) kort genmäle:

Fru talman! Skillnaden är den att herr Pettersson i Malmö riktade en beskyllning mot en icke närvarande ledamot för att fara med osanning. Någon sådan beskyllning har icke jag riktat mot finansministern.

Herr PETERSSON i Malmö (s) kort genmäle:

Fru talman! Jag skall bara vidimera att jag riktade den beskyllningen, och jag står kvar vid mitt påstående.

Herr JANSSON (s):

Fru talman! Bara några korta reflexioner kring frågan om barnbidragshöjningen.

Redan vid årets remissdebatt tillät jag mig att göra några kommentarer med anledning av de då aktuella motionerna om en höjning av de allmänna barnbidragen. Naturligtvis är det viktigt och riktigt att se till att barnfamiljernas standard inte urholkas. Prisstegringar i samhället drabbar ju i första hand och i största utsträckning barnfamiljerna.

Nu finns det emellertid, som har framhållits tidigare, andra medel som man kan använda i stället för att höja de allmänna barnbidragen. Man kan vidta sådana åtgärder att man direkt stimulerar de barnfamiljer som har det sämst och är i största behov av ett ekonomiskt handtag. Då har man exempelvis möjlighet att höja bostadsstödet till barnfamiljerna. Man når då den fördelen att man så att säga kan styra pengarna till rätta händer. Nu beslöt ju riksdagen för ett par månader sedan att de allmänna barnbidragen skall höjas den 1 januari 1976. Jag står naturligtvis bakom det beslutet. Det ingick som bekant i den s. k. Haga II-uppgörelsen, och man fick i den uppgörelsen också en totalfinansiering av denna barnbidragshöjning. Men nu har de borgerliga i finansutskottet kommit överens om att höja de allmänna barnbidragen från den 1 oktober i år. Detta är ett steg bort från Haga II-uppgörelsen så till vida att det inte finns en rad skrivet om hur dessa 140 milj. kr. skall betalas. Förmodligen är det meningen att finansministern skall gå ut och låna pengarna till denna bidragshöjning. Som herr Ekström redan påpekat har moderaternas representant i socialutskottet motsatt sig denna höjning och sagt att det finns inga familjepolitiska skäl för att vidta denna åtgärd. Men i sin iver att komma överens i finansutskottet anpassade sig moderaterna till detta förslag, och man har nu tillsammans med mittenpartierna fört fram det.

Som jag tillät mig framhålla redan vid remissdebatten är jag inte helt övertygad om att en generell höjning av barnbidragen numera är det bästa sättet att ge ett konsumtionsstöd till konsumtionssvaga barnfamiljer. Det finns här i landet åtskilliga barnfamiljer som har det synnerligen gott ställt. Men det finns också många som verkligen behöver ett handtag i ekonomiskt avseende för att hålla takten i standardutvecklingen och inte få sin standard försämrad. Ett riktat stöd till dessa grupper är bättre. Man kan då för de pengar som man där är beredd att satsa

Fredagen den
30 maj 1975

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

få ut mera i form av hjälp till vissa behövande barnfamiljer än om man sprider pengarna till alla, oavsett om det föreligger behov eller inte.

Sedan ett antal år har bankinstituten med betydande framgång gått ut och tecknat avtal med landets mödrar om barnbidragskonton i bankerna. Barrbidragspengarna går då direkt från den utbetalande myndigheten in på dessa bankkonton. De barnfamiljer som har det ekonomiskt gott ställt och kan klara barnens försörjning utan att omedelbart använda bidragspengarna låter då pengarna stå på kontot. Jag har hört föräldrar som resonerar så: Ja, grabben skall ju någon gång ha en moped, och då är det väldigt bra att ha en slant på banken vid det tillfället, osv.

På det sättet växer det upp små kapitalister i miniatyr – om jag får använda det uttrycket – överallt i landet, beroende på att dessa barnbidragskonton i betydande utsträckning står och växer. Jag vill inte påstå att det är något fel på det systemet i och för sig. Bankerna har ett legalt intresse av att öka sin inlåning, och varje familj har rätt att planera sin ekonomi så som den finner bäst. Men det märkliga i sammanhanget är att de borgerliga partierna nu säger att man skall använda de generella bidragshöjningarna som konjunktur- och konsumtionsstimulans. Det är där felet ligger. Då får man under alla förhållanden räkna bort effekten av de barnbidrag som på detta sätt stannar på bankinstituten i stället för att hamna i butikerna; de pengarna kan därför icke medföra någon konsumtions- eller konjunkturstimulans för tillfället.

I reservationen 3 A har vi socialdemokrater i utskottet avvisat kravet på en tidigareläggning av barnbidragshöjningen. De 75 kr. per barn som detta innebär tror vi inte har en betydelse som konsumtionsstimulans som svarar mot de kostnader – 140 milj. kr. – som det är fråga om. Det har sagts att detta är marginella kostnader. Men för dessa 140 milj. kr. kan man åstadkomma någonting annat framöver, om det skulle visa sig nödvändigt från sysselsättningssynpunkt. Över huvud taget är det för tidigt att ta ställning till konsumtionsstimulanser. Inom den s. k. beredskapsplanens ram finns det möjligheter att på ett snabbare och effektivare sätt främja sysselsättningen än genom att nu stimulera den privata konsumtionen.

Herr talman! Jag instämmer i det yrkande som utskottets vice ordförande herr Ekström tidigare ställt.

Under detta anförande övertog herr talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr KNUT JOHANSSON i Stockholm (s):

Herr talman! Debatten här i dag har i hög grad kretsat kring mål och medel för den ekonomiska politiken.

De tidigare av riksdagen fastställda målen för den ekonomiska politiken bör ligga fast. Det säger utskottsmajoriteten, och det säger de socialdemokratiska reservanterna i sin reservation 2 A. Man har där också

tillagt och kraftigt strukit under att den centrala inriktningen på full sysselsättning i det sammanhanget självfallet spelar en mycket stor roll.

Men när det sedan gäller medlen går meningarna nu som tidigare starkt isär. Den borgerliga trednigheten säger i sin gemensamma skrivning i finansutskottets betänkande att en genomsnittlig prisstegring på 10 à 11 % mellan år 1974 och 1975 ter sig mer realistisk än propositionens 9 %. Följdriktigt dras också den kloka slutsatsen att det är olämpligt att vidta omedelbara och omfattande åtgärder för att stimulera efterfrågan. Särskilt olämpligt skulle det enligt den borgerliga utskottsmajoriteten vara att stimulera den privata konsumtionen. Den ekonomiska politiken måste, säger man, inriktas så, att industri och övrigt näringsliv fullföljer sina planerade investeringar.

Hur det i år verkligen kommer att gå med prisutvecklingen vet ingen med säkerhet. I övrigt är det inte så stor skillnad i bedömningen av den ekonomiska utvecklingen mellan de borgerliga och regeringen. Skillnaden består i stället däri, att det borgerliga blocket enat sig kring en politik som är klart äventyrlig i nuvarande situation. Politikens uppgift måste i nuläget vara att garantera sysselsättningen, att återställa utrikesbalansen, att begränsa prisstegringar. Ett starkt fackligt krav är en förutsättning för att årets avtalsuppgörelser skall bli en ekonomisk realitet.

Vad är det då som trednigheten har att bjuda på.

Ja, tvärtom sin rekommendation föreslår man åtgärder för ökad privat köpkraft och kraftigt ökade rabatter för företagen. Vad vi behöver är emellertid en politik som begränsar importen, som ökar exporten och därmed också tryggar sysselsättningen. En generell påspädning av konsumtionsefterfrågan har en rakt motsatt verkan på utrikeshandeln och på sikt naturligtvis också på sysselsättningen. Förra årets momssänkning, som från borgerligt håll så ofta prisats, ledde i huvudsak till ökad import och möjligen till lägre arbetslöshet i de länder varifrån vi hade vår import, bl. a. Tyskland, men inte till någon nämnvärt högre sysselsättning i Sverige, och framför allt ledde den inte till en för Sveriges vidkommande förbättrad handelsbalans.

Det borgerliga äventyret leder till ökad inflation, ökad import. Vem kan se detta som ansvarsfull politik för välfärd och sysselsättning? Och vad är det egentligen för nytta med att späda på import och företagsvinster? Man kan i det sammanhanget fråga: Är näringslivets konkurrenskraft hotad? Jag tror det inte. Jag tror man kan säga att det är tvärtom. Vi har haft en lägre inflation och lugnare löneutveckling än de flesta andra länder i Europa.

Vi måste investera oss till en förbättrad handelsbalans, och vi måste rikta insatserna till de områden där de verkligen behövs för att öka produktionen och därmed också förbättra sysselsättningen. Då för vi en kvalificerad ekonomisk politik, och det är detta som behövs i dag – inte en slentrianmässig överbudspolitik, som klart leder till motsatsen.

Det är naturligtvis inte åtgärdernas mångfald och popularitet i olika läger som avgör hur ambitiös och framför allt hur kvalificerad politiken är. Resultaten avgörs i stället av hur väl avvägda åtgärderna är i för-

hållande till de problem som skall lösas.

Såsom framgår av den socialdemokratiska reservationen 2 A finns inom AMS en betydande planeringsreserv. Låt mig erinra om vad som tidigare har anförts här i dag, nämligen det projektunderlag som har tagits fram inom regeringskansliet. Detta omfattar projekt på 3 miljarder kronor och innebär ett underlag för ungefär 4 miljoner dagsverken. Det är arbeten som kan sättas i gång på kortare tid än tre månader. Jag tror det var herr Löfgren som i förmiddagens debatt anförde att man skall sätta in åtgärder då de bäst behövs och där de bäst behövs. Härom är vi helt ense. Men det förutsätter att man avstår från krav på de generella åtgärder som utskottsmajoriteten föreslår, åtgärder som inte kommer till godo vare sig när de bäst behövs eller där de verkligen behövs.

Det har också i dagens debatt varit mycket tal om vilka konsekvenser som den konstellation med en borgerlig enighet, som finansutskottet har redovisat, kan få beträffande nyvalsfrågan. Det är en fråga som också är aktuell utanför detta hus. Jag tror personligen inte att vare sig riksdagens ledamöter eller väljarkåren har den uppfattningen att nyval vore någonting att stilla bedja om. Men jag tror å andra sidan att det är klokt att erinra om den oro som f. n. finns i de fackliga leden om konsekvenserna av den politik som här signerats av de borgerliga partierna. Det är en oro som inte har kommit så klart till uttryck tidigare under den riksdagsperiod vi nu har med det s. k. lottförfarandet. I dessa fackliga led ser man kanske frågan på ett något annorlunda sätt och säger sig att det kanske trots allt är klokare att fastän vi har ett val så nära inpå som nästa år överväga att nu ta ett nyval. Jag tror att det är synpunkter som inte skall glömmas bort, utan som bör tas med i beräkningen då man har att väga fördelar mot nackdelar beträffande det omdiskuterade nyvalet.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till de reservationer i utskottsbetänkandet som har Sven Ekström som första namn.

Herr AF UGGLAS (m):

Herr talman! I kommentarerna till dagens debatt i radio och TV har den borgerliga enigheten i finansutskottet beskrivits som en följd av bristande kontakter i utskottets handläggning och närmast som ett olycksfall i arbetet. Det är faktiskt helt missvisande, även om en del inlägg i debatten kunnat medverka till den föreställningen. Kontakter förekom och tid fanns för regeringspartiets företrädare att ta initiativ till konstruktiva förhandlingar. Att resultatet blev som det blev berodde på skilda bedömningar.

Talarlistan närmar sig sitt slut, herr talman, och jag vill bara tillfoga några synpunkter i det konkreta perspektivet på några år eller så, som statsministern talade om tidigare i debatten.

I finansutskottets betänkande nr 25 påpekas att finansministerns uppskattning av prisstegringarna under innevarande år på ca 9 % knappast är realistiskt. Utskottet menar att en genomsnittlig prisstegring på 10 %

å 11 % mellan år 1974 och 1975 är mera sannolik. Utskottets uppfattning är väl underbyggd. Det är bra att det i de allmänna riktlinjerna för vårt lands ekonomiska politik här fastslås att vi har att räkna med riskerna av en tvåsiffrig inflation också för i år. År efter år har regeringens prisprognoser inte visat sig stämma. Vi har vant oss vid att betrakta dem snarast som något slags önskemål. I budgetpropositionen i januari räknade finansministern exempelvis med en inflation på 7–8 %. Regeringens ganska lättsinniga sätt att behandla prisstegringarna har påtalats många gånger, men det finns särskilda skäl att göra det nu.

Ur löntagarnas synpunkt är det kombinationen av stora prisstegringar och en totalt orimlig beskattning av löneökningar som utgör det verkligt onda. När skatten tagit sitt av löneökningarna räcker resten inte till för att betala de nya priserna. Lönekraven måste bli högre. Det hjälper ändå inte, eftersom skatten då i det högre löneläget tar en ännu större del av inkomstökningen, och så blir priserna högre. Vi justerar då skatteskalorna en bit men lägger via avgifter den större delen därav på priserna osv.

Finansministern är nöjd med detta. På sätt och vis kan man förstå honom. Skattetrycket växer, samtidigt som det vid lämpliga tillfällen låter sig påstås att regeringen sänker skatterna. Finansministern tycker inte det är nödvändigt att göra större ingrepp i skattesystemet. I själva verket har jag det intrycket att han tror att det inte går. Han vill nöja sig med att årligen justera en bit, så att det inte märks så mycket i lönekuverten. Det ansvar som han emellertid tar på sig är att det för varje år blir svårare att få bukt med inflationen. Den blir så att säga en del av systemet. Kampen mot den försvåras. Jag skall återkomma till det. Låt mig först säga någonting om hur utvecklingen varit för de enskilda löntagarna, de enskilda skattebetalarna i vårt land. Vad har hänt med industriarbetarens disponibla inkomster under 1970-talet, om de jämförs med motsvarande inkomstutveckling i några andra industriländer?

I flertalet industriländer har de disponibla inkomsterna ökat ganska kraftigt, i Canada med 20 %, i Frankrike, Holland och Norge med ca 15 %. I Sverige är ökningen i fasta priser helt obetydlig. Under perioden 1970–1974 har levnadsstandarden för industriarbetarfamiljerna i en rad europeiska länder snabbt närmats sig den svenska.

Den tidigare relativt stora skillnaden i materiell standard mellan den svenska industriarbetarfamiljen och dess motsvarighet i andra europeiska industriländer har kraftigt reducerats under 1970-talet. Vårt lands försprång är fortfarande påtagligt när det gäller köpkraften hos bruttointkomsten, men den disponibla inkomsten är i dag endast obetydligt högre i Sverige än i andra europeiska stater.

Lönehöjningsskatten – marginalskatten – är markant högre i Sverige än i något annat land. Vår industriarbetarfamilj har en marginalskatt på ungefär 64 %. På grund av detta är det i Sverige i stort sett omöjligt för löntagarna att via löneökningarna få en reallöneförbättring. Arbets-

Fredagen den
30 maj 1975

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

marknadens parter har förlorat en god bit av sin självständighet när det inte finns något reellt utrymme att förhandla om.

Vad herr Arne Pettersson i Malmö inte förstod när han beskyllde Gösta Bohman för osanning – han hänvisade också uttryckligen till sina förståndsåvår – var att herr Bohman talade om vårt skattesystems funktionsätt, inte om den situation som uppkommer i år när en skattejustering kommer in i bilden samtidigt, för den normalinkomsttagare som skyndar sig att köpa upp den retroaktiva utbetalningen för att hinna före prisstegringarna.

Självklart, herr talman, har skattesystemet kapsejsat när det krävs nominella skattesänkningar för att löntagarna över huvud taget skall få en standardförbättring vid löneökningar på 30 % eller mera för en tvåårsperiod. Det är egentligen en ganska fantastisk situation.

Till denna hör att den svenska ekonomin tål mindre lönekostnadsstegringar än andra länders, eftersom vi redan befinner oss på en förhållandevis hög lönekostnadsnivå. Vidare – och viktigare: De enskilda familjerna tål mindre – betydligt mindre – inflation än familjerna i andra länder på grund av de absurda skatterna på löneökningarna.

De senaste årens höga prisstegringstakt har så att säga avslöjat skattesystemet. Samtidigt har avslöjats – antingen vi öppet vill erkänna det eller inte – hur svår den situation är som den förda skattepolitiken har lett till.

Problemet ser ut så här: Hur skall balansen i den svenska ekonomin kunna bevaras, den internationella konkurrenskraften försvaras, dagens stora utlandslån återbetalas när löneökningsskatten och prisstegringarna gör lönekrav på 15–20 % naturliga, när löneökningarna ändå ger ett obetydligt utbyte och när produktivitetens utveckling ter sig som ett växande problem? Finansministerns optimism – med rätta ifrågasatt i dag – beträffande den närmaste framtiden har överskuggat det faktum att han är bekymrad för framtiden och att han faktiskt erkänner en del av de problem som jag talar om. I kompletteringspropositionen säger han: "Under de senaste åren har vi emellertid kunnat konstatera att produktivetsvinsterna i vår ekonomi sjunkit." Han säger vidare: "Vi kan således under återstoden av 1970-talet – trots en fortsatt höjd förvärvsfrekvens – nödgas räkna med en BNP-tillväxt som understiger 1960-talets."

I den socialdemokratiska reservationen 13 A finns, som herr Burenstam Linder påpekade, en antydning till samma oro. Det sägs där att det är angeläget att man framgent söker finna former för realinkomstförbättringar för löntagarna som ej får för långtgående priskonsekvenser och att vid denna avvägning den framtida skattepolitiken spelar en avgörande roll. I reservationen hävdas f. ö. – herr Knut Johansson i Stockholm nämnde också detta – att vår internationella konkurrenskraft inte försämras, eftersom företagens kostnadsökning inte överstiger vad som i medeltal gäller för de med vår export konkurrerande länderna. Detta är enligt min mening felaktigt, eftersom vi inte konkurrerar med procenttal utan med styckkostnader i kronor och ören. Har man en hög

kostnadsnivå tål man mindre i procentuell ökning.

Reservationen gäller utskottsmajoritetens klara konstaterande av skattesystemets brister och uttryckliga önskan, att skatteutredningens arbete bör inriktas på att presentera förslag till ett mera varaktigt skattesystem under nästa år. Den erkänner alltså inte öppet problemet, och det vore kanske att begära för mycket – men oron finns där ändå.

Jag förstår att det är svårt för regeringen att erkänna att skattesystemet inte bara har slagit i taket utan faktiskt har slagit ett stort hål i det – att skattesystemet är en av prisstegringarnas starkaste drivkrafter och att just de svenska skattebetalarna har svårare att tåla inflationen på grund av det skattetryck som regeringen har lagt på dem.

Det går emellertid inte längre, i detta litet längre perspektiv, att förneka fakta och hanka sig fram med provisorier. Utvecklingen för de vanliga inkomsttagarna har varit mindre bra under 1970-talet. Löntagarna likaväl som folkhushållet sitter i något av en björnsax, där den ena skänkeln är inflationen och den andra marginalsatterna. Inflationen i år blir inte 7 eller 8 % som herr Sträng sade i januari, och den blir inte 9 % som han säger nu. På grund av de många skatte- och avgiftsförändringarna i fjol och i år, effekterna av jordbrukssubventionerna och en del annat är detta ganska svåröverskådligt, men så mycket är klart att finansministern har fel. Inflationen blir 11 % eller så. Den blir heller inte lägre än 7 % nästa år, som herr Sträng tror. Den blir tvåsiffrig då också även om prisutvecklingen blir lugnare i vår omvärld. Att under denna tid inte göra någonting radikalt åt skattesystemet vore ansvarslost.

Jag har, herr talman, inga andra yrkanden än utskottets.

Överläggningen var härmed slutad.

Finansutskottets betänkande nr 25

Herr TALMANNEN yttrade: Utskottets hemställan företas till avgörande punktvis. Beträffande de frågor som berörs i motiveringsreservationerna 6 och 25 och som ej hänför sig till någon punkt i utskottets hemställan ställs propositioner i den ordning efter vilken reservationerna redovisats i betänkandet.

Punkten 1

H e m s t ä l l a n

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Ekström m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ekström begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 25 punkten 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Ekström m. fl.

Nr 98

Fredagen den
30 maj 1975

---

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Fredagen den
30 maj 1975

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 162

Nej - 162

Avstår - 1

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, var- efter på herr talmannens anmodan herr Josefson (c) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla ja.

Kammaren hade alltså i enlighet med ja-propositionens innehåll bifallit utskottets hemställan.

Motiveringen

Utskottets motivering godkändes.

Punkten 2

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 3

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 3 A av herr Ekström m. fl. samt 3:o) reservationen nr 3 B av herr Hermansson, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Ekström begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Hermansson begärt votering beträffande kontrapropo- sitionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen an- gående finansutskottets hemställan i betänkandet nr 25 punkten 3 antar reservationen nr 3 A av herr Ekström m. fl. röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 3 B av herr Hermansson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hermansson begärde röst- räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 148

Nej - 16

Avstår - 161

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Nr 98

Fredagen den
30 maj 1975

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 25 punkten 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 A av herr Ekström m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Ekström begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 176
Nej - 148
Avstår - 1

Punkten 4

Hemställan

Propositioner gavs på bifall till 1:o utskottets hemställan, 2:o reservationen nr 4 A av herr Ekström m. fl. samt 3:o reservationen nr 4 B av herrar Löfgren och Wirtén, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Ekström begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Löfgren begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition.

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående finansutskottets hemställan i betänkandet nr 25 punkten 4 antar reservationen nr 4 A av herr Ekström m. fl. röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 4 B av herrar Löfgren och Wirtén.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Löfgren begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 147
Nej - 43
Avstår - 135

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 25 punkten 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 A av herr Ekström m. fl.

Fredagen den
30 maj 1975

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Ekström begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 177
Nej - 147
Avstår - 1

Motiveringen

Propositioner gavs på godkännande av dels utskottets motivering, dels den i reservationen nr 5 A av herr Hermansson anförda motiveringen, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hermansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren godkänner finansutskottets motivering i betänkandet nr 25 punkten 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren godkänt den i reservationen nr 5 A av herr Hermansson anförda motiveringen.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hermansson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 171
Nej - 17
Avstår - 137

Beträffande den utländska upplåningen och kreditpolitiken

Propositioner gavs på godkännande av dels utskottets motivering, dels den i reservationen nr 6 av herr Ekström m. fl. anförda motiveringen, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ekström begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren godkänner finansutskottets motivering i betänkandet nr 25 såvitt avser den utländska upplåningen och kreditpolitiken röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren godkänt den i reservationen nr 6 av herr Ekström m. fl. anförda motiveringen.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 162
Nej - 162
Avstår - 1

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, varefter på herr talmannens anmodan herr Andersson i Örebro (fp) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla ja.

Kammaren hade alltså i enlighet med ja-propositionens innehåll godkänt utskottets motivering i denna del.

Punkten 5

Hemställa n

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 7 av herr Ekström m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ekström begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 25 punkten 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 7 av herr Ekström m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 162
Nej - 162
Avstår - 1

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, varefter på herr talmannens anmodan herr Nordgren (m) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla nej.

Kammaren hade alltså i enlighet med nej-propositionens innehåll bifallit reservationen nr 7 av herr Ekström m. fl.

Motiveringen

Propositioner gavs på godkännande av dels den i reservationen nr 8 A

av herr Ekström m. fl. anförda motiveringen, dels den i reservationen nr 8 B av herr Hermansson anförda motiveringen, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hermansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren beträffande finansutskottets betänkande nr 25 punkten 5 godkänner den i reservationen nr 8 A av herr Ekström m. fl. anförda motiveringen röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren godkänt den i reservationen nr 8 B av herr Hermansson anförda motiveringen.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hermansson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 151
Nej - 15
Avstår - 159

Punkten 6

Hemställen

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 9 av herr Ekström m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ekström begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 25 punkten 6 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 9 av herr Ekström m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 162
Nej - 162
Avstår - 1

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, varefter på herr talmannens anmodan herr Jonasson (c) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla ja.

Kammaren hade alltså i enlighet med ja-propositionens innehåll bifallit utskottets hemställan.

Motiveringen

Utskottets motivering godkändes.

Punkten 7

Hemställan

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 11 av herr Ekström m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ekström begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 25 punkten 7 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 11 av herr Ekström m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 162
Nej - 162
Avstår - 1

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, varefter på herr talmannens anmodan fru Anér (fp) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla ja.

Kammaren hade alltså i enlighet med ja-propositionens innehåll bifallit utskottets hemställan.

Motiveringen

Utskottets motivering godkändes.

Punkten 8

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 9

Propositioner gavs på bifall till 1:o utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering, 2:o utskottets hemställan med godkännande av den i reservationen nr 13 A av herr Ekström m. fl. anförda motiveringen samt 3:o utskottets hemställan med godkännande av den i reservationen nr 13 B av herr Hermansson anförda motiveringen, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Ekström begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under

Nr 98

Fredagen den
30 maj 1975

---

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Hermansson begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående finansutskottets hemställan i betänkandet nr 25 punkten 9 antar utskottets hemställan med godkännande av den i reservationen nr 13 A av herr Ekström m. fl. anförda motiveringen röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit utskottets hemställan med godkännande av den i reservationen nr 13 B av herr Hermansson anförda motiveringen.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hermansson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 147
Nej - 15
Avstår - 163

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 25 punkten 9 med godkännande av utskottets motivering röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med godkännande av den i reservationen nr 13 A av herr Ekström m. fl. anförda motiveringen.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 162
Nej - 162
Avstår - 1

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, varefter på herr talmannens anmodan fru Jacobsson (m) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla nej.

Kammaren hade alltså i enlighet med nej-propositionens innehåll bifallit utskottets hemställan med godkännande av den i reservationen nr 13 A av herr Ekström m. fl. anförda motiveringen.

Punkten 10 a

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 14 av herr Hermansson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hermansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 25 punkten 10 a röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 14 av herr Hermansson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hermansson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 301
Nej - 15
Avstår - 9

Punkten 10 b

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 15 av herr Hermansson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hermansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 25 punkten 10 b röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 15 av herr Hermansson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hermansson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 307
Nej - 15
Avstår - 1

Punkten 10 c

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 16 av herr Hermansson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 10 d

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 16 av herr Hermansson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Nr 98

Fredagen den
30 maj 1975

---

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Fredagen den
30 maj 1975

*Den ekonomiska
politiken m. m.*

Punkten 10 e

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 18 av herr Hermansson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 10 f

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 19 av herr Hermansson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 10 g

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 10 h

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 21 av herr Hermansson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 10 i

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 22 av herr Hermansson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 10 j

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 23 av herr Hermansson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hermansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarerna bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 25 punkten 10 j röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammarerna bifallit reservationen nr 23 av herr Hermansson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarernas ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hermansson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 297
Nej - 16
Avstår - 9

Punkten 10 k

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 24 av herr Hermansson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Hermansson begärde votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 25 punkten 10 k röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 24 av herr Hermansson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Hermansson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 306
Nej - 15
Avstår - 3

Beträffande långtidsbudget

Propositioner gavs på godkännande av dels utskottets motivering, dels den i reservationen nr 25 av herr Ekström m. fl. anförda motiveringen, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Ekström begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren godkänner finansutskottets motivering i betänkandet nr 25 såvitt avser långtidsbudget röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren godkänt den i reservationen nr 25 av herr Ekström m. fl. anförda motiveringen.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 162
Nej - 162

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, varefter på herr talmannens anmodan fru Hambræus (c) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla nej.

Kammaren hade alltså i enlighet med nej-propositionens innehåll godkänt den i reservationen nr 25 av herr Ekström m. fl. anförda motiveringen.

Punkterna 11 och 12

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Skatteutskottets betänkande nr 34

Utskottets hemställan bifölls.

Fredagen den
30 maj 1975

*Höjning av det
förlängda barnbi-
draget, m. m.*

§ 2 Höjning av det förlängda barnbidraget, m. m.

Föredrogs socialförsäkringsutskottets betänkande nr 19 angående höjning av det förlängda barnbidraget samt studiebidraget inom studiehjälpssystemet.

Utskottet hemställde

A. att riksdagen skulle anta av utskottet framlagt förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349), innebärande att det förlängda barnbidraget och studiebidraget inom studiehjälpssystemet skulle höjas till 150 kr. per månad,

B. att riksdagen skulle anta en ikraftträdandebestämmelse till denna lag, som

1. vid bifall till punkten 3 i hemställan i finansutskottets betänkande 1975:25 skulle erhålla följande lydelse:

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1975,

2. vid bifall till reservationen nr 3 A i finansutskottets betänkande 1975:25 skulle erhålla av utskottet föreslagen lydelse,

3. vid bifall till reservationen nr 3 B i finansutskottets betänkande 1975:25 skulle erhålla av utskottet föreslagen lydelse.

Herr CARLSSON i Vikmanshyttan (c):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan under punkten B 1.

Herr FREDRIKSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till vad utskottet hemställer under A beträffande lag om ändring i studiestödslagen samt under B punkt 1 beträffande ikraftträdandet av den föreslagna lagändringen.

Överläggningen var härmed slutad.

Kammaren biföll vad utskottet i punkterna A och B 1 hemställt.

§ 3 Föredrogs

Finansutskottets betänkanden

Nr 22 med anledning av i propositionerna 1975:1 och 1975:100 framlagt förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1975/76

Nr 26 med anledning av propositionen 1975:85 med förslag om tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1974/75 i vad avser avskrivning av nya kapitalinvesteringar

Nr 27 med anledning av i propositionerna 1975:1 och 1975:100 gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1975/76 till avskrivning av nya kapitalinvesteringar

Nr 98

Fredagen den
30 maj 1975

Kammaren biföll vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

§ 4 Kammaren åtskildes kl. 21.54.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert